

Jaarverslag

over het academische jaar
augustus 2004 – juni 2005

Financieel Jaarverslag

over het jaar 2004

STICHTING ROBERT A. LEVISSON

Jacob Soetendorpstraat 8, 1079 RM Amsterdam, The Netherlands – tel: (06) 546 90 919, (020) 640 24 58
email: ravdav@ljb.nl – bankrekening: 40.03.78.213 te Utrecht

Inleiding

Met veel genoegen presenteren wij het tweede jaarverslag van de Stichting Robert A. Levisson. In de pagina's die volgen vindt u een verslag over de ontwikkelingen van het Levisson Instituut in de periode augustus 2004 t/m juni 2005, en een financieel overzicht over het kalenderjaar/boekjaar 2004.

Ons vorige en eerste jaarverslag bevatte aanzienlijk meer informatie dan gebruikelijk is in een jaarverslag. Deze informatie vindt u in een geactualiseerde versie ook in dit verslag terug. Dit om een beeld te schetsen van de doelstelling en de achtergrond van de Stichting en van alles wat wij wel en wat wij (nog) niet hebben kunnen realiseren.

Indien u niet bekend bent met de Stichting en het Instituut, verdient het aanbeveling eerst Deel B van dit verslag te lezen over de achtergronden en pas daarna Deel A over het jaar dat achter ons ligt.

De contouren van datgene wat wij in 2003 voor ogen hadden bij de oprichting van het Levisson Instituut - een opleiding in Nederland tot rabbijn voor de Liberaal Joodse Gemeenschap - worden bij de afsluiting van het tweede studiejaar steeds zichtbaarder.

Robert A. Levisson was de zoon van de oprichter van de Liberaal Joodse beweging in Nederland. Na de Tweede Wereldoorlog richtte hij de LJG Den Haag weer op en werd hij één van de grote, liberale voormannen in ons land. Hij was een begenadigd spreker en schrijver en een voorvechter van Israël, onder andere als oprichter van het Centrum Informatie en Documentatie Israël. Hij overleed in december 2001
Jehie zichro baroech - יהי זכרו ברוך

Inhoud

Inleiding	2
DEEL A	
1 Het studiejaar 2004-2005	4
2 De Financiering	7
Het jaar 2004	7
De jaarstukken 2004	7
Het jaar 2005	8
Fondsen en Stichtingen	8
De Vrienden	9
De Marorgelden	9
De begroting 2005	10
DEEL B	
1 De (geactualiseerde) voorgeschiedenis	11
Waarom een Nederlandse rabbijnenopleiding	11
De doelstelling van de Stichting	12
De organisatiestructuur	12
2 Het Studieprogramma	14
Een korte schets van de opleiding tot rabbijn	14
Het academische gedeelte	14
Het beroepsgerichte gedeelte	15
Lessen aan andere instituten en in eigen beheer	16
Openstelling voor geïnteresseerden	16
3 Wie is wie?	17
Het Bestuur	17
De Academische Commissie	17
De Raad van Advies	18
De decaan	19
De studentenbegeleider	19
De docenten	19
De tweedejaarsstudenten	20
De nieuwe studenten per augustus 2005	22
4 De nabije toekomst	24
De financiën	24
De Vrienden	25
De huidige studenten	25
Internationale samenwerking	25
5 Bijlage I: Brief van prof. dr. M. Bregman	27
Bijlage II: Brief van rabbijn dr. Y. Mazor	30

DEEL A

1. Het studiejaar 2004-2005

In het eerste jaarverslag van de Stichting Robert A. Levisson van juli 2004 werd de hoop uitgesproken dat de gedurfde onderneming een liberaal-joodse rabbijnenopleiding in Nederland gerealiseerd zou kunnen worden. Een jaar later doet het ons genoegen te kunnen melden dat het Instituut echt werkelijkheid begint te worden en dat wij meer zicht krijgen op een serieuze toekomst.

Docenten:

De voortgang van het instituut is in de eerste plaats te danken aan de bereidheid van een groot aantal vooraanstaande docenten om tijd voor ons vrij te maken. De docenten geven niet alleen les aan onze studenten maar zij staan ook de decaan en de Academische Commissie bij in het ontwikkelen van een voor ons geschikt lesprogramma. Wie zij zijn, kunt u in de geactualiseerde lijst zien op blz. 19.

Gastdocenten:

In januari 2005 gaf rabbijn dr. Yehoram Mazor, hoofddocent Liturgie aan het Hebrew Union College te Jeruzalem een intensieve 8-daagse cursus Liturgie aan onze studenten en andere geïnteresseerden. In totaal volgden 15 personen deze cursus.

Rabbijn Mazor is lid van onze internationale Raad van Advies. Hij heeft aan de leiding van het Hebrew Union College een positief rapport uitgebracht over ons Instituut en over onze studenten. Dit rapport (in het Hebreeuws) is te lezen in het aanhangsel op blz. 30.

Eveneens in januari 2005 gaf chazzan Josée Wolff van de School of Sacred Music van het Hebrew Union College te New York in het kader van de Paula Salomon Stichting een cursus Noesach voor vele voorgangers van onze gemeenten alsmede voor de Levisson studenten.

In September 2005 komt prof. dr. Menachem Lorberbaum van Tel Aviv University naar Nederland voor een college en een ontmoeting met de studenten in het kader van hun jaarcursus Joodse Filosofie. Prof. Lorberbaum is mede-auteur van de literatuur die voor deze cursus wordt gebruikt.

Studenten:

In de tweede plaats noemen wij de studenten. Zij volgen een stevig programma, naast hun dagelijkse werk en andere verplichtingen.

Begin september 2004 is het tweede studiejaar van start gegaan met zes studenten. Eén van de oorspronkelijke studenten verliet om persoonlijke redenen de opleiding aan het einde van het eerste jaar.

Een tweede student volgt een beperkter programma, hetgeen betekent dat hij wat langer over zal doen dan de vijf jaren die de opleiding in principe duurt.

Alle zes studenten ronden dezer dagen hun tweede studiejaar af, met naar verwachting goede resultaten en met steeds groeiende motivatie en inzet. Zie verder op blz. 20-24.

Voorjaar 2005 heeft een aantal nieuwe kandidaten zich voor de opleiding aangemeld. Vier nieuwe studenten zijn door de Academische Commissie tot de opleiding toegelaten. (Zie verder op blz. 23-24) Zij zullen in eind augustus 2005 met de opleiding beginnen. Enkele anderen zijn aangeraden een voorstudie te doen en zich later opnieuw aan te melden. Weer anderen is de mogelijkheid aangeboden het open academische gedeelte van de opleiding te volgen.

Het verheugt ons bijzonder dat er een duidelijke belangstelling bestaat voor de opleiding tot rabbijn in Nederland, evenals voor joods leren op een academisch niveau in een liberaal-joodse omgeving.

Er is bewust voor gekozen de nieuwe lichting studenten niet in 2004 maar pas in 2005 te laten instromen. Dit werd ingegeven deels door de wens om zeker te zijn dat de opleiding een serieuze kans van slagen heeft, deels om voorzichtig om te gaan met de financiële middelen.

Studiebezoeken

Studiereizen zullen een regelmatig terugkerend onderdeel van de opleiding vormen. Het werk van een rabbijn is immers in vele opzichten internationaal georiënteerd. Om actuele ontwikkelingen in denken en onderzoek te kunnen volgen die ook voor onze gemeenschap in Nederland belangrijk zijn, is het van grote betekenis op de hoogte te zijn en te blijven van wat elders in de wereld gebeurt. Daarbij gaat het niet alleen om het volgen van de literatuur, maar ook om het “netwerken” met collega’s. Deze contacten en de inbreng van buiten zijn eveneens noodzakelijk voor de eigen ontwikkeling van de rabbijn.

Tegen het einde van het studiejaar 2004-2005 en als begin van het daarop volgende jaar, worden drie reizen ondernomen.

- Gedurende de eerste week van mei 2005 namen de studenten deel aan een gezamenlijke studiebijeenkomst in Berlijn van Europese rabbijnen, rabbijnenstudenten en docenten van het Abraham Geiger Kolleg en uit Israel en de Verenigde Staten.
- In juli zullen zij de tweejaarlijkse Conferentie van de World Union for Progressive Judaism en de daarop volgende wereld-rabbijnenconferentie in Moskou bijwonen.
- In september 2005 zullen de studenten een tiendaagse reis naar Israel maken. Het doel hiervan is om op degelijke wijze kennis te maken met de Liberaal Joodse beweging aldaar. Zij zullen vele rabbijnen en leiders van de beweging ontmoeten om zoveel mogelijk te leren over het werk, de doelstellingen, de problemen en wat er tot nu toe is bereikt.

Daarnaast wordt een doorlopend studieprogramma gevolgd dat aansluit op de werkbezoeken. Enkele bestuursleden uit de Liberaal Joodse geledingen, van de leiding van ons Instituut en uit de leiding van ons onderwijs aan de kinderen zullen met deze reis meegaan.

Bevriende opleidingsinstituten

Gedurende de zomer van 2004 kregen wij bezoek van prof. dr. Marc Bregman van het Hebrew Union College te Jeruzalem, een van de leden van onze internationale Raad van Advies. Hij ontmoette zowel studenten als docenten, leden van de Academische Commissie en van het bestuur. Prof. Bregman heeft hierover een rapport uitgebracht aan de rector van het Hebrew Union College – Jewish Institute of Religion (zie bijlage I).

Prof. Bregman zal binnenkort zijn werk voor de HUC-JIR verwisselen voor een andere positie in de Verenigde Staten. De leiding van Hebrew Union College zal daarom een vervanger benoemen in onze Raad van Advies.

Regelmatig wordt contact onderhouden met de leiding van het Leo Baeck College te Londen. In maart 2005 heeft een kleine delegatie van het Levisson Instituut een bezoek aan het Leo Baeck College gebracht voor consultatie over de verdere ontwikkeling van onze syllabus. Op 7 juli zal de decaan het officiële afscheid van prof. dr. Jonathan Magonet als hoofd van het Leo Baeck College bijwonen en is hij gevraagd prof. Magonet daarbij toe te spreken.

Bibliotheek

In overleg met mevrouw Sarah Friedman, de hoofdbibliothecaris van de Hebrew Union College te Jeruzalem is een begin gemaakt met de opbouw van een referentiebibliotheek voor de studenten. Deze is gevestigd in het gebouw van de Liberaal Joodse Gemeente te Amsterdam. Bij de inrichting van de bibliotheek is rekening gehouden met de komende verhuizing van de LJG Amsterdam naar een nieuw gebouw.

Op dit moment wordt onderzoek gedaan naar geschikte software voor het ontsluiten van de bibliotheek.

Website

In het voorjaar 2005 is een begin gemaakt met het inrichten van een eigen website op www.levisson.nl. Hopelijk zal de site operationeel zijn tegen de zomer 2005.

Vrienden

De uitbreiding van de kring van Vrienden verloopt gestaag. Van 30 Vrienden in 2004 en 35 in 2005, verwachten wij in 2006 te komen op 40 personen die op deze gulle wijze het werk van het Instituut mogelijk maken. Wij zijn hen veel dank verschuldigd.

Veel dank gaat ook uit naar de Stichting Levi Lassen en de Stichting Makaria en aan het Bureau Maror-gelden voor hun welwillende steun en het getoond besef van het belang van ons werk.

De studenten beginnen in het najaar 2005 aan hun stages. Ook studenten die tot nu toe niet bij het rabbinale werk betrokken zijn geweest, zullen dan actief worden in onze verschillende gemeenten. Wij verwachten dat de leden van de kehillot hierdoor zullen zien en ervaren wat de studenten door de opleiding aan ons Instituut aan extra kennis en ervaring hebben opgedaan. Wij hopen dat dit zal helpen bij het werven van de zeer noodzakelijke additionele fondsen en dat hierdoor ook de financiële zekerheid op langere termijn zal kunnen worden gewaarborgd.

2. De Financiering

Het jaar 2004

Per 1 september 2003 zijn wij begonnen met de opleiding. Gedurende de eerste periode hebben wij de kosten zo laag mogelijk gehouden. De betaalde decaan is in dienst gekomen per 1 januari 2004 voor één dag per week. Er is nog slechts sprake van beperkte administratieve ondersteuning. De noodzakelijke voorzieningen zoals lesruimten en een plaats voor de bibliotheek zijn ons door de LJG Amsterdam geboden tegen een gereduceerd tarief. De uitgaven betreffen daardoor in hoofdzaak de vergoedingen voor de docenten die de eigen colleges van het Instituut geven en de cursusgelden voor de delen van de opleiding die de studenten elders volgen.

De inkomsten in 2004 bestonden uit de door de studenten te betalen collegegelden, donaties van Vrienden van de stichting en subsidies van de stichting Levi Lassen, de stichting Makaria en Maror.

Door het laag houden van de kosten, konden wij een gezonde financiële start maken. De ter gelegenheid van het afscheid van rabbijn David Lilienthal door de leden van de LJG Amsterdam ingezamelde gelden, zijn geboekt als bestemmingsreserve. Het bestuur heeft in overleg met rabbijn David Lilienthal besloten een studentenfonds in te stellen om studenten zo nodig financieel te kunnen bijstaan indien hun persoonlijke financiële omstandigheden daartoe aanleiding geven. Het batig saldo over 2004 is toegevoegd aan het stichtingsvermogen dat per 31 december 2004 €46.917 bedraagt. Dit lijkt mooier dan het is. Een dergelijk bedrag is minimaal noodzakelijk om voldoende zekerheid te bieden aan onze studenten en aan onze decaan en docenten. Zij moeten erop kunnen rekenen dat de stichting voor langere tijd aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Onvoorziene uitgaven en tekorten moeten kunnen worden opgevangen. Voor de jaren na 2005 zijn we afhankelijk van verdere subsidies. We hebben wel de verwachting dat wij wederom een bijdrage van Maror tegemoet kunnen zien, maar een voortgezet strak financieel beleid om de kosten onder controle te houden, is en blijft noodzakelijk. Dat geldt temeer nu wij in september 2005 nieuwe studenten tot de opleiding toelaten en een uitgebreider lesprogramma voor verschillende jaargangen studenten zullen moeten bieden.

De jaarstukken 2004

De jaarstukken 2004 zijn vastgesteld door Paul J. Wolfs RA van het accountantskantoor Perdaan Den Houting Hendriksen te Landsmeer. Paul Wolfs heeft ons ook bijgestaan bij het opmaken van de begrotingen die we hebben ingediend bij onze Maroraanvraag.

Hieronder volgt een samenvatting van de jaarstukken 2004. Indien men de volledige jaarstukken wenst te ontvangen, kunnen deze worden opgevraagd bij de stichting.

Balans per 31 december 2004

Actiefzijde:		Passiefzijde:	
Vorderingen	€ 8.467	Stichtingskapitaal	€ 46.917
		Bestemmingsreserve	€ 21.350
Liquide middelen	€ 201.507	Vooruit ontvangen	€ 121.786
		Schulden	€ 19.921
<i>Totaal</i>	€ 209.974	<i>Totaal</i>	€ 209.974

Staat van baten en lasten over 2004

Baten:		Lasten:	
Subsidies	€ 68.900	Decaan	€ 13.381
		Docenten/cursussen	€ 21.768
		Bibliotheek	€ 23.563
		Lesruimten	€ 4.000
		Bestuur	€ 3.243
		Computer	€ 1.600
		Bedrijfslasten	€ 7.098
		Diversen	€ 5.674
Vrienden/giften	€ 29.890		
Collegegelden	€ 13.205		
Rentebaten	€ 3.776		
<i>Totaal</i>	€ 115.771	<i>Totaal</i>	€ 80.327
<i>Batig saldo</i>			€ 35.444

Het jaar 2005

Met ingang van 1 januari 2004 is rabbijn David Lilienthal als bezoldigd decaan voor één dag per week in dienst van de stichting getreden. Uit het studieprogramma vloeit voort dat de regeling van de colleges, de contacten met docenten en studenten, het werken met bestuur en commissies en het bijhouden van de administratie veel aandacht en tijd vragen. In 2005 is daarom voorzien in een uitbreiding van de aanstelling van de decaan, mede omdat in september 2005 een aantal nieuwe studenten met de opleiding gaat beginnen.

Fondsen en Stichtingen

Fondsen en stichtingen die specifiek als doelstelling het ondersteunen van onderwijsinstellingen hebben, zijn in Nederland niet voorhanden. Zelfs een professionele subsidiewerper heeft geen subsidiebronnen kunnen vinden. Onderwijs ziet men als overheidstaak. Een instituut als het onze komt echter door zijn geringe omvang en beperkte doelgroep niet voor overheidssteun in aanmerking. Niettemin prijzen wij ons gelukkig twee stichtingen te hebben gevonden die ons financieel bijstaan. In 2003 heeft de stichting Levi Lassen reeds toegezegd ons gedurende vijf jaar een bedrag van € 25.000 per jaar te doteren. In juni van 2004 hebben we van de stichting Makaria een gelijke toezegging gekregen, derhalve eveneens gedurende vijf jaar € 25.000 per jaar. Aan de subsidies zijn wel voorwaarden verbonden. Wij zijn beide stichtingen voor hun steun bijzonder erkentelijk.

De Vrienden

De Vrienden van de stichting vormen de ruggengraat van ons financieel bestaan. Wij zijn er zeer verheugd over dat sinds de start van ons instituut al 35 personen zich bereid hebben verklaard het Levisson Instituut te steunen met een bedrag van € 1.000 per jaar voor minimaal vijf jaar. Het laat zien hoeveel belang binnen de liberaal-joodse gemeenschap aan ons instituut wordt gehecht. Sommige Vrienden hebben reeds voor de periode van vijf jaar vooruitbetaald. Anderen betalen hun bijdrage jaarlijks, al dan niet met gebruikmaking van een notariële acte vanwege het belastingvoordeel dat dit voor hen kan opleveren.

Wij vinden het van groot belang de Vrienden op de hoogte te houden van onze activiteiten.

Tenminste eenmaal per jaar beleggen wij een bijeenkomst waar de Vrienden over de gang van zaken worden geïnformeerd en waar zij van gedachten kunnen wisselen met de studenten, de docenten en de leiding van het Instituut. Deze bijeenkomsten zullen zo enigszins mogelijk ook een inhoudelijk programma kennen met een spreker uit binnen- of buitenland. In januari 2004 hebben we een dergelijke bijeenkomst voor het eerst gehouden met een inleiding door

rabbijn Charles Middleburgh. In januari 2005 sprak rabbijn dr. Yehoram Mazor uit Jeruzalem en op 4 september 2005 zal de spreker zijn prof. dr. Menachem Lorberbaum van Tel Aviv University en het Shalom Hartmann Instituut te Jeruzalem

De Marorgelden

Eind oktober 2003 hebben wij een aanvraag gedaan voor ondersteuning uit de beschikbare collectieve Marorgelden. Uitgebreid hebben we begroot welke kosten met een Instituut als het onze zouden kunnen zijn gemoeid.

Bij beschikking van 29 juni 2004 is ons een (maximale) uitkering van € 75.000 toegekend voor het uitkeringstijdvak van 29 juni 2004 tot 29 juni 2005¹. Naar het oordeel van de Marorcommissie “verdient dit belangrijke initiatief steun.” Daaraan is nog toegevoegd dat wij ons “in het jaar van de toekenning van de subsidie ervoor dienen in te zetten dat het project zowel inhoudelijk als financieel een slagingskans heeft, onder meer door internationale erkenning na te streven”. Zoals inmiddels blijkt door de gerealiseerde samenwerking met de rabbijnenopleidingen in Engeland, Israel en Duitsland en door de plaats die ons is toegekend in de officiële rapportages van de World Union for Progressive Judaism, is dit doel al feitelijk bereikt.

Wij zijn verheugd dat ook de Marorcommissie heeft onderkend dat het in het leven roepen van het Levisson Instituut voor de continuïteit van joods Nederland grote betekenis heeft.

¹ In onze begrotingen hebben we aan 2004 een bedrag van € 19.500 en aan 2005 een bedrag van € 55.500 toegerekend.

De beschikking van de Marorcommissie heeft ons in staat gesteld gedurende het verslagjaar 2004 en 2004-2005 belangrijke extra faciliteiten te verwerkelijken, zoals het begin van een eigen bibliotheek, het organiseren van eigen seminars en de deelname van onze studenten aan internationale seminars en ontmoetingen. Dit alles is van wezenlijke betekenis voor het toekomstig functioneren van de studenten van ons Instituut ten behoeve van de Nederlands-joodse gemeenschap.

De beschikking van de Marorcommissie liet ruimte open voor verdere ondersteuning gedurende de komende jaren. Wel was onze financiële situatie zodanig dat wij hebben besloten géén Marorsubsidie voor het jaar 2005 aan te vragen. Nu een tweede jaargroep studenten werkelijkheid is geworden, is een aanvraag voor het jaar 2006 wel gedaan.

Wij hebben goede hoop dat de Marorcommissie, gezien de voortgang tot nu toe, deze aanvraag zal honoreren.

De begroting 2005

Al deze financiële ontwikkelingen en een voortschrijdend inzicht in de uitgaven hebben het bestuur van de stichting ertoe gebracht de begroting voor het jaar 2005 bij te stellen. Deze begroting vatten wij hieronder samen.

Wij zullen ook in 2005 de uitgaven zo laag mogelijk houden. Alleen de werkelijk noodzakelijke uitgaven zijn en worden gedaan.

Uitgaven:

Loonkosten (decaan en administratieve ondersteuning)	€ 38.000
Administratieve kosten	€ 2.600
Huisvestingskosten decaan/secretariaat/bibliotheek	€ 650
Kosten telefoon/internet/onderhouden website	€ 1.600
Kosten bestuur, Academische Raad en Raad van Advies	€ 4.150
Kosten decaan	€ 7.000
Accountantskosten	€ 5.250
Kosten cursussen elders	€ 13.500
Docentenvergoedingen	€ 35.000
Leslokaliteit	€ 3.400
Afschrijvingen roerende zaken	€ 1.000
Bibliotheek	€ 10.000
Seminars en buitenlandse bijeenkomsten	€ 27.000
Diversen en onvoorzien	€ 7.250
<i>Totaal</i>	<i>€ 156.400</i>

Inkomsten:

Subsidie Levi Lassen	€ 25.000
Subsidie Makaria	€ 25.000
Subsidie Maror	€ 55.500
Donaties particulieren	€ 35.000
Verdere bijdragen	€ 2.400
Collegegelden studenten	€ 13.500
<i>Totaal</i>	<i>€ 156.400</i>

DEEL B

1. De (geactualiseerde) voorgeschiedenis

In dit hoofdstuk noemen wij de redenen die hebben geleid tot de oprichting van de stichting, waarom wij met de opleiding aan het Levisson Instituut zijn gestart en wat ons daarbij voor ogen heeft gestaan. Het is de leidraad voor de verdere ontwikkeling van ons instituut.

Waarom een Nederlandse rabbijnenopleiding

Uit een inventarisatie door het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland, gehouden in 2001, is gebleken dat de komende decennia behoefte bestaat aan nieuwe rabbijnen, *sjeliché tsiboer* (voorgangers), leraren en andere leidinggevenden van onze joodse gemeenten en organisaties.

De druk waaronder de huidige rabbijnen werken is deels te zien aan de spreiding van hun werk (d.d. 2005):

Rabbin Bar-Ephraïm is nu de eerste rabbin van LJG Den Haag, rabbin van LJG Noord Nederland en landelijk geestelijk verzorger van joodse gedetineerden.

Rabbin Ten Brink draagt de verantwoordelijkheid zowel voor LJG Amsterdam als voor LJG Flevoland en LJG Gelderland.

Rabbin Herman, allang met pensioen, heeft opnieuw de verantwoordelijkheid op zich genomen voor LJG Brabant.

Rabbin Soetendorp is nog gedeeltelijk werkzaam in LJG Den Haag en is verantwoordelijk voor LJG Utrecht.

Rabbin Lilienthal, voorheen rabbin van de LJG Amsterdam, is met emeritaat gegaan om daarna de opleiding aan het Levisson Instituut op te zetten. Daarnaast heeft hij op freelance basis de verantwoordelijkheid voor LJG Rotterdam op zich en is tevens rabbin van LJG Twente en van de IJC (International Jewish Center) te Brussel.

Het Verbond constateerde in bovengenoemde inventarisatie met tevredenheid dat de Liberaal Joodse Gemeenten zich blijven uitbreiden en dat de behoefte aan kennis over het Jodendom blijft groeien, maar dat actie was geboden om aan de vraag naar rabbinale leiding tegemoet te kunnen komen.

Verder werd geconstateerd dat een opleiding tot rabbin of chazzan tot dan toe slechts in het buitenland kon worden gevolgd. Vele zeer gemotiveerde potentiële studenten zijn echter om verschillende redenen – onder meer leeftijd en werk- of familieomstandigheden - niet in de gelegenheid om gedurende een langere periode een studie in het buitenland te volgen.

Daarom is op 23 augustus 2002 de Stichting Robert A. Levisson opgericht door het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland. Deze stichting heeft het Levisson Instituut in het leven geroepen. Het instituut is vernoemd naar de grote, naoorlogse Nederlandse liberaal-joodse voorman Robert A. (Bob) Levisson z.l. (RAL) uit Den Haag, die eind 2001 is overleden.

De doelstelling van de Stichting

In Nederland bestaan verschillende mogelijkheden om kennis op doen over het Jodendom. Ook op hoog niveau worden cursussen gegeven. Wat ontbrak was een - samenhangende - studiemogelijkheid voor het leidinggevende kader van de liberaal joodse gemeenschap in Nederland. Door het oprichten van het Levisson Instituut is daarin thans voorzien.

De opleiding aan het Levisson Instituut moet kunnen leiden tot het verkrijgen van de bevoegdheden van rabbijn (*semicha*) en op termijn ook tot die van chazzan, leraar joodse vakken en joods pastoraal werker. Dit uitgangspunt is bepalend voor het gewenste hoge niveau en de kwaliteit van de opleiding. De opleiding staat echter tevens open voor degenen die op onderdelen hun kennis van het jodendom op dit niveau willen verdiepen.

Indien bestaande instituten reeds cursussen en colleges op het gewenste hoge niveau verzorgen, kan het Levisson Instituut zijn studenten die cursussen en colleges laten volgen. Waar zulke cursussen en colleges niet voorhanden zijn, voorziet het Levisson instituut zelf daarin. Dat geldt zowel voor het academische als het meer beroepsgerichte gedeelte van de opleiding.

Het onderwijsprogramma wordt geleidelijk aan ontwikkeld. Daarbij werkt de decaan nauw samen met de Academische Commissie, docenten en de Raad van Advies. Die samenwerking waarborgt het niveau en de kwaliteit van de opleiding en is noodzakelijk om er voor te zorgen dat de diploma's van de studenten die de opleiding met succes hebben afgesloten worden erkend door de Nederlandse liberaal joodse gemeenschap en door de internationale beroepsorganisaties.

Het behoeft geen betoog dat een instituut van hoog niveau niet alleen betekenis heeft voor de opleiding van het professionele kader maar tevens een belangrijke bijdrage kan leveren voor het zo noodzakelijke bewaren en verhogen van de kennis over het Jodendom onder de "gewone leden" van de joodse gemeenschap.

De organisatiestructuur

De leden van het bestuur van de Stichting Robert A. Levisson worden benoemd door het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland. Dit bestuur behartigt de zakelijke en financiële belangen van de het instituut. De jaarstukken worden gecontroleerd door een (register)accountant. Het bestuur benoemt de decaan en de leden van de Academische Commissie en van de Raad van Advies.

De decaan, in dienst van de stichting en werkzaam onder verantwoordelijkheid van het bestuur, geeft leiding aan het instituut. Hij of zij is de centrale figuur van het instituut. Tot zijn of haar taken behoren onder meer het opstellen van het studieprogramma, het onderhouden van de contacten met verwante instituten en het voorzien in de eigen colleges en stages van het instituut. De decaan wordt daarin bijgestaan door de Academische Commissie en de Raad van Advies. Een studentenbegeleider is verantwoordelijk voor het begeleiden van de studenten.

De Academische Commissie (AC) is verantwoordelijk voor:

- a) het formuleren van de eindtermen van de opleiding,
- b) het aanstellen en beoordelen van de docenten,
- c) de toelating van de studenten,
- d) de inhoud en de kwaliteit van het studieprogramma,
- e) het beoordelen van de studieresultaten van de studenten,

een en ander steeds in nauw overleg met de decaan, de docenten en de leden van de Raad van Advies. De AC kan zich laten bijstaan door subcommissies voor het voorbereiden en uitvoeren van specifieke taken, maar de eindverantwoordelijkheid blijft in alle gevallen bij de AC.

De leden van de Raad van Advies (RvA) worden eveneens benoemd door het bestuur van de stichting. Zij worden veelal voorgedragen door verwante buitenlandse instituten die opleidingen tot rabbijn verzorgen. Zij kunnen ook benoemd worden omdat zij specifieke kennis bezitten waaraan binnen het instituut behoefte bestaat. De RvA is vooral in het leven geroepen om de kwaliteit van de opleiding op internationaal erkend niveau te waarborgen. Aan deze norm toetsen de leden van de RvA het lesprogramma. Zij kunnen het lesprogramma ook aan deskundigen van hun eigen instituut voorleggen. De leden van de RvA geven gevraagd en ongevraagd advies. Om dit mogelijk te maken wordt het lesprogramma aan hen voorgelegd en bezoeken zij jaarlijks ons Instituut om de voortgang van de opleiding met de decaan en de leden van de AC te bespreken en ook om met de studenten en de docenten persoonlijk contact te onderhouden. Het Levisson Instituut vindt deze internationale verbindingen van grote betekenis.

2. Het Studieprogramma

Een korte schets van de opleiding tot rabbijn

De huidige en toekomstige opleidingen zijn toegankelijk voor studenten die joods zijn volgens de definitie van het Rabbinaat van het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland². Van de studenten wordt verlangd dat zij reeds voldoende kennis bezitten om een opleiding op dit niveau te kunnen volgen.

De aard van de functie van rabbijn brengt met zich dat de persoonlijke levensstijl en levenswandel van een student niet zonder betekenis is. Hij of zij moet immers binnen en buiten onze gemeenten een leidinggevende positie en een voorbeeldfunctie in kunnen nemen. De levensstijl en levenswandel van de student maakt dan ook onderdeel uit van de toelatingsprocedure, zij het met de nodige waarborgen omkleed en zonder dat daarbij wordt gediscrimineerd naar sekse, seksuele geartheid, ras, huidskleur, politieke overtuiging of leeftijd.

Het lesprogramma kan worden onderverdeeld in een academisch gedeelte en in een beroepsgericht gedeelte. In het verloop van de opleiding integreren deze onderdelen meer en meer met elkaar.

Het academische gedeelte

Het academische gedeelte houdt onder meer het volgende in:

- *Hebreeuws*: zowel de bijbelse als de rabbijnse en moderne varianten.
- *Aramees*: de varianten die nodig zijn om joodse klassieke teksten, Tenach en rabbijnse teksten te kunnen lezen en hanteren.
- *Halacha*: principes, ontwikkeling, relatie tot Aggada, benaderingswijze door verschillende joodse stromingen, klassieke en moderne bronnen en responsa.
- *Geschiedenis*: een grondig overzicht, ideeëngeschiedenis, de specifiek joodse benadering van geschiedenis, inzicht in de problematiek van de joodse geschiedenis.
- *Israël: land en staat*: geschiedenis, theologische en culturele betekenis, ervaring van het land uit de eerste hand met de leermogelijkheden die daar te vinden zijn.
- *Liturgie*: een grondige introductie in de inhoud van orthodoxe en niet-orthodoxe sjoerim en minhagim (Asjkenasi, Sefardi, Edot HaMizrach), geschiedenis, de overeenkomsten en verschillen en de theologische achtergronden hiervan, contemporaine vraagstukken.
- *Rituelen*: jaarcyclus, levenscyclus en andere mitzwot.
- *Filosofie*: joodse denkers en joods denken vroeger en nu, schisma's, relatie tot niet-joodse filosofische systemen.
- *Joodse muziek, kunst en literatuur*: een introductie, nadruk op belang en werking muziek in de liturgie, moderne joodse en Israëliische literatuur.
- *Andere godsdiensten*: grondige introducties in Islam en Christendom, daarnaast kennis van andere religies.

Het academische gedeelte wordt in het vijfde en laatste studiejaar afgerond met een scriptie.

² Voor het volgen van onderdelen van de opleiding kan een uitzondering worden gemaakt.

Het beroepsgerichte gedeelte

Het beroepsgerichte gedeelte houdt onder meer het volgende in:

- *Halacha in de praktijk*: primair staat de praktische toepassing van de joodse wet. Daarbij gaat het om de ontwikkeling van onderzoekstechniek, om ethisch en halachisch inzicht, kennis van halacha op moderne probleemgebieden (zoals op medisch gebied, bij de bio-ethiek, zakenethiek en ecologie). Verder de kennis die vereist is om aan het werk van een Bet Din te kunnen deelnemen zoals kidoesjin, gittin en gioer.
- *Liturgie en rabbijnse werkzaamheden in de praktijk*: alle rituelen uit het joodse jaar en de joodse levenscyclus in sjoel en thuis kunnen uitvoeren en onderwijzen, een derasja kunnen geven, in het openbaar kunnen spreken, voldoende didactische kennis hebben om les te kunnen geven aan kinderen en volwassenen. Zowel professionele als populariserende en opiniërende artikelen kunnen schrijven en eventueel ook boeken schrijven, thuis zijn in het gebruik van computers, Internet en multimediatechnieken.
- *Pastorale werkzaamheden*: het eigentijdse rabbinaat bevat een groot gebied waaraan veel aandacht moet worden besteed, in lesonderwerpen zoals “pastoral psychology”, gespreksvoering, besef van de betekenis van de overgangperiodes in de levenscyclus en de daarbij behorende counseling en begeleiding in gevallen waar deze verkeerd lopen, voldoende inzicht om goed te kunnen verwijzen naar andere instanties en professionals.
- *Administratieve en beleidsmakende werkzaamheden*: de werkzaamheden van het Bet Din en het College van Rabbijnen, het regelen en voorbereiden van allerlei activiteiten van de gemeente en andere administratieve taken. Op een dynamische en tevens harmonische wijze met het bestuur, commissies en tal van vrijwilligers inspirerend te kunnen werken. Cursussen in administratie en “congregational dynamics” zijn van belang.
- *Stages*: De studenten zullen in de loop van de opleiding stage moeten lopen binnen de Liberaal-Joodse gemeenten in Nederland en in het buitenland. Daarbij zal het gaan om stages waarbij de studenten eerst met een plaatselijke rabbijn meelopen en later onder toezicht van een begeleidende rabbijn zelfstandig rabbijnale taken vervullen. Deze begeleiding (mentoring) zal worden voortgezet gedurende de eerste jaren nadat de student al zijn of haar *semicha* heeft gekregen. Daarnaast zullen zij kennis nemen van het werk van allerlei andere instanties waarmee de rabbijn in zijn werk mee te maken krijgt.
- *Persoonlijke ontwikkeling*: begeleiding bij de wijze waarop de student de leerstof verwerkt en integreert in zijn/haar eigen leven en geestelijke ontwikkeling. Er zal tevens ruimte zijn voor een persoonlijk ontwikkelingsplan van elk individueel student.

Bepaalde onderdelen van de opleiding zullen worden gegeven in de vorm van meerdaagse seminaria.

Een of meerdere perioden van verblijf voor studie in Israel zijn vereist voor zover een student niet reeds voldoende ervaring in Israel heeft opgedaan. Vereist is een degelijke kennis van de liberaal joodse instituten en werkzaamheden in Israel.

Lessen aan andere instituten en in eigen beheer

Het lesprogramma duurt in principe vijf jaar. Elk studiejaar beslaat in beginsel vier blokken van elk zeven weken. Elke week worden tien uren college gegeven en verder wordt van de studenten verlangd dat zij ongeveer twee uur besteden aan de voorbereiding van elk college-uur. Daarbij komen een of twee (internationale) symposia, stages en eventueel andere activiteiten.

Tijdens de cursusjaren 2003-2004 en 2004-2005 hebben de studenten colleges gevolgd die door het Levisson Instituut zelf werden verzorgd. Bovendien hebben zij lessen gevolgd aan de Universiteit van Amsterdam en aan het Joods Educatief Centrum Crescas. In het komende cursusjaar zullen de nieuwe studenten eveneens lessen volgen aan het Universiteit van Leiden.

De cursussen aan de Universiteit van Amsterdam behelsden klassiek en modern Hebreeuws en Aramees en ook Midrasj en Parsjanoet.

De cursussen van Crescas die door onze studenten worden gevolgd maken onderdeel uit van een hoogwaardig programma voor gevorderden dat dit educatieve centrum ontwikkelt. Deze cursussen bevatten zowel Geschiedenis als het lezen en leren hanteren van klassiek rabbijnse literatuur (Midrasj, Misjna en Talmoed) met uitloop naar de klassieke rabbijnse Halacha, en Joodse Filosofie.

De docenten van deze door Crescas verzorgde cursussen zijn van universitair niveau. De inhoud en wijze van presentatie zijn echter – meer dan op de universiteit - gericht op het versterken van de eigen joodse identiteit en beleving van de studenten.

Omdat Crescas geen tentamens afneemt en geen studiepunten geeft, worden de studieresultaten van de studenten beoordeeld door docenten van het Levisson Instituut. Deze docenten nemen schriftelijke en mondelinge tentamens af en van de studenten wordt verlangd dat zij over het behandelde onderwerp een werkstuk inleveren. De verwachting is dat van het aanbod van Crescas vooral gebruik kan worden gemaakt aan het begin van de opleiding. Indien de studenten verder met de opleiding zijn gevorderd, zal mogelijk het cursusaanbod van Crescas minder voldoen.

De eigen lessen zijn tot nu toe voornamelijk gericht op de praktische vaardigheden die van een rabbijn mogen worden verlangd. Een belangrijk onderdeel hiervan is de Beroepsvoorbereidende Vorming. Daarbij wordt veel aandacht besteed aan Pastorale Psychologie en Pastoraal Werk. Verder wordt aandacht besteed aan presentatietechnieken (spreken en wijze van gedragen in het openbaar en in sjoel) en aan een aantal praktische rabbinale handelingen (zoals het leiden van diensten, het schrijven van derasjot, de relatie rabbijn-bestuur-commissies, vrijwilligers). Daarnaast heeft het instituut zelf een cursus Tenach gegeven die op academisch niveau stond.

Openstelling voor geïnteresseerden

Het instituut wil niet alleen rabbijnen opleiden maar wil tevens Joden die in specifieke onderwerpen geïnteresseerd zijn en hun kennis in een joodse omgeving willen verdiepen, de gelegenheid bieden aan bepaalde onderdelen van de opleiding deel te nemen. Het academische gedeelte van de opleiding staat voor deze geïnteresseerden open indien zij reeds over voldoende kennis beschikken om de lessen te kunnen volgen. Van deze mogelijkheid zijn de afgelopen twee studiejaar door een aantal geïnteresseerden daadwerkelijk gebruik gemaakt.

3. Wie is wie?

In dit hoofdstuk willen wij in kort bestek de namen en functies vermelden van degenen die aan de stichting en aan het instituut zijn verbonden. Zij allen hebben hun sporen hebben verdiend binnen de liberaal joodse beweging in Nederland.

Het Bestuur

Het bestuur van de stichting bestaat uit:

- Henk Wagenfeld, voorzitter sinds 1 januari 2004. Henk Wagenfeld was voorzitter van de Liberaal Joodse Gemeente Den Haag en is thans onder andere ook voorzitter van het Joods Bejaardencentrum Mr. L.E. Visserhuis te Den Haag en voorzitter van de Stichting Levi Lassen te Den Haag.
- Wilma Stein-Olman, secretaris. Wilma Stein was directeur van het Joods Maatschappelijk Werk. Nadien was zij lid van het Dagelijks Bestuur van de Liberaal Joodse Gemeente Amsterdam. Thans is zij onder andere ook lid van het Hoofdbestuur van het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland.
- Leo Frijda, penningmeester, was vice-president van het gerechtshof Amsterdam. Hij is thans onder andere lid-secretaris van het Dagelijks Bestuur van de Liberaal Joodse Gemeente Amsterdam.
- Marja Hené-Toncmán. Marja Hené is onder andere voorzitter van de Liberaal Joodse Gemeente Rotterdam en lid van het Dagelijks Bestuur van het Verbond met als portefeuille “Religie.”
- Stephen Kahn, lid, is jurist. Hij is lid geweest van het Bestuur van de Liberaal Joodse Gemeente Den Haag en tot voor kort ook lid van het Hoofdbestuur van het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland.

De Academische Commissie

In de Academische Commissie hebben zitting³:

- Prof. dr. Irene E. Zwiep, voorzitter. Irene Zwiep is hoofd van de Leerstoelgroep Hebreeuwse, Aramese en Syrische talen en culturen aan de Universiteit van Amsterdam.
- Dr. Emile G.L. Schrijver, secretaris. Emile Schrijver is conservator van de Bibliotheca Rosenthaliana en directeur van het Menasseh Ben Israel Instituut.
- Mr. Ernst Numann, lid, is lid van de Hoge Raad te Den Haag en was voorheen voorzitter van het Verbond.
- Drs. A. Carolyn Levisson, lid, is studentenpsychologe aan de Technische Universiteit van Delft.
- De rabbijnen Awraham Soetendorp, Menno ten Brink en Ruben Bar-Ephraim.

Prof. dr. Ian T. Young, lid van de Raad van Advies (zie onder) neemt in de regel aan de vergaderingen en beraadslagingen van de Academische Commissie deel.

³ Voor de taken en bevoegdheden van de Academische Commissie, zie blz. 13.

De Academische Commissie heeft drie subcommissies benoemd:

- De Commissie Toelating. Deze commissie beoordeelt de kandidaat-studenten en doet een aanbeveling over de toelating aan de Academische Commissie. In de subcommissie hebben zitting prof. dr. Irene Zwiëp en drs. Carolyn Levisson, leden van de AC, en de decaan rabbijn David Lilienthal.
- Een commissie van overleg tussen studenten en de AC. De samenstelling van deze commissie wisselt, afhankelijk van het onderwerp dat aan de orde is.
- Een Commissie Ontwikkeling voor het programma Beroepsgerichte Vorming. Deze subcommissie bestaat uit:
 - Drs. Carolyn Levisson (lid van de AC).
 - Dr. Fanny Heymann, voorheen Universiteit Wageningen, nu eigen onderzoeks- en adviesbureau.
 - Ella Wijnschenk-Oesterman, Joods Maatschappelijk Werk.
 - Drs. Joost Levy, p|r|o|Consult trainings- en adviesbureau.

De decaan woont in de regel de vergadering van deze subcommissie bij.

De Raad van Advies

In de samenstelling van de Raad van Advies, die een adviserende functie heeft, komt tot uitdrukking dat het Levisson Instituut nauw samenwerkt met verwante instituten in het buitenland. Het betreft de Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion (met vestigingen in Cincinnati, Los Angeles, New York en Jeruzalem), het Leo Baeck College te Londen, Engeland (het belangrijkste instituut voor de opleiding van liberale rabbijnen en leraren buiten de V.S. en Israel) en het Abraham Geiger Kolleg in Potsdam, Duitsland (een instituut dat eerst kort geleden met een soortgelijke opleiding is gestart).

In de Raad van Advies hebben zitting:

- Prof. dr. Ian T. Young, hoofd van het Department of Imaging Science & Technology, Technische Universiteit van Delft, lid van het bestuur van de Liberaal Joodse Gemeente Den Haag, lid van het Dagelijks Bestuur van het Verbond en voorzitter van de Stichting Sja'ar. Prof. Young is de “verbindingsman” met de Academische Commissie waarvan hij de vergaderingen bijwoont.
- Prof. dr. Marc Bregman van de the Hebrew Union College - Jewish Institute of Religion, Jeruzalem, hoofddocent Rabbijnse Literatuur, namens HUC-JIR.
- Rabbijn dr. Yehoram Mazor van de the Hebrew Union College - Jewish Institute of Religion, Jeruzalem, hoofddocent Liturgie, eveneens namens HUC-JIR.
- Rabbijn prof. dr. Jonathan Magonet, Principal van het Leo Baeck College, Londen.
- Rabbijn dr. Walter Homolka, Executive Director van het Abraham Geiger Kolleg, Potsdam.

De decaan

Rabbin David Lilienthal is de initiatiefnemer van en de drijvende kracht achter de opleiding. Hij was de eerste voorzitter van het bestuur totdat hij per 1 januari 2004 tot decaan van het instituut werd benoemd. Rabbin David Lilienthal is emeritus-rabbin van de Liberaal Joodse Gemeente Amsterdam, rabbin van de LJG's Rotterdam en Twente en het International Jewish Centre te Brussel en onder andere voorzitter van het Europees Beth Din van de World Union for Progressive Judaism.

De studentenbegeleider

Rabbin Menno ten Brink, rabbin van de Liberaal Joodse Gemeente Amsterdam, is als studentenbegeleider verantwoordelijk voor het begeleiden van de studenten en het toezien op de voortgang van hun studie. Voor de studenten is hij ook de vertrouwenspersoon van de opleiding.

De docenten

Met de docenten staat en valt een opleiding. Wij prijzen ons dan ook gelukkig dat wij zoveel vooraanstaande docenten – vanuit de universitaire wereld en daarbuiten – hebben kunnen aantrekken. Allen zijn uitmuntende specialisten op hun vakgebied. Na het eerste studiejaar zullen bovendien nog een aantal docenten worden gevraagd aan onze opleiding mee te werken. De meeste docenten zijn joods. Voor zover dat niet het geval is, hebben zij een sterke affiniteit met het Jodendom en de joodse gemeenschap.

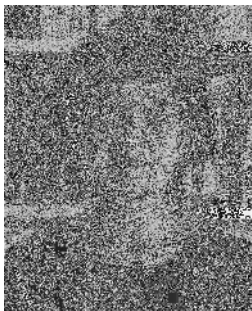
- *Aramees:*
Prof. dr. Irene E. Zwiep, Universiteit van Amsterdam (UvA⁴).
- *Tenach I:*
Rabbin dr. Charles Middleburgh, Leo Baeck College, Londen (LI).
- *Tenach II:*
Prof. dr. Athalya Brenner, Universiteit van Amsterdam (LI).
- *Tenach III:*
Rabbin Ruben Bar-Ephraim, LJG Den Haag (LI)
- *Midrasj en Parsjanoet*
Prof. dr. Albert van der Heide, Universiteit van Leiden (LI).
Drs. Martin Baasten, Universiteit van Leiden (LI).
Prof. dr. Irene E. Zwiep, Universiteit van Amsterdam (UvA).
- *Talmoed:*
Dr. Tzvi Marx, Folkertsmastichting (C en LI).
Drs. Leo Mock, o.a. Universiteit van Amsterdam (C).
- *Rabbinale vaardigheden:*
Rabbin Ruben Bar-Ephraim, LJG Den Haag (LI).
Rabbin David Lilienthal, Levisson Instituut (LI).

⁴ Tussen haakjes wordt aangegeven in welk kader de lessen worden gegeven. (UvA) is Universiteit van Amsterdam, (C) is Crescas, (LI) is het Levisson Instituut.

- *Beroepsvoorbereidende Vorming:*
Pieter-Jan André, docent Ethiek, Hogeschool van Utrecht (LI).
Drs. Joost Levy, p|r|o|Consult (LI).
- *Presentatietechnieken:*
Jaïr Stranders (LI).
- *Geschiedenis:*
Drs. Hetty Berg, Joods Historisch Museum (C).
Dr. Shlomo Berger, Universiteit van Amsterdam (C).
Drs. Tirtsa Bernfeld-Levie (C).
Drs. Joel Cahen, Joods Historisch Museum (C).
Dr. Emile Schrijver, Bibliotheca Rosenthaliana (C).
Rabbin Awraham Soetendorp (C).
Rabbin drs. Edward van Voolen, Joods Historisch Museum (C en LI).
- *Liturgie:*
Rabbin dr. Yehoram Mazor, Hebrew Union College, Jeruzalem (LI).
- *Joodse Filosofie:*
Prof. dr. Reinier Munk. Vrije Universiteit Amsterdam en
Universiteit van Leiden (C).

De tweedejaarsstudenten

In september 2003 zijn de volgende zes studenten met de opleiding begonnen:

Tamarah Benima (1950) uit Amsterdam:

'De wens rabbijn te worden dateert al minstens van 1987; vijf jaar dus, voordat ik weer bij het NIW terugkeerde (in 1992). Eind jaren tachtig werd ik voor het eerst – in Engeland – geconfronteerd met een vrouwelijke rabbijn en dacht: 'Dat is het!' Door omstandigheden kon die wens niet worden gerealiseerd; naar het buitenland gaan voor een opleiding zat er niet in. Terug in Nederland begon ik wel met de studie Semitische Talen, maar mijn hoofdredacteurschap bracht mij, van mijn geplande pad; wat overigens fantastisch was voor mijn ontwikkeling.

Twee jaar zijn we nu bezig bij het Levisson Instituut, en alles bij elkaar is het heel stimulerend. Het is alsof allerlei kennis die ik al had tezamen met de kennis die ik verwerf, in elkaar geschoven wordt. Alles krijgt een plek, en een richting.

Toen ik begon was ik ervan overtuigd dat ik nooit rabbijn van een gemeente zou zijn. Na twee jaar begint die overtuiging te verschuiven. Maar ik zie nog steeds mijn belangrijkste taken om straks 1. contact te maken met de tachtig procent joden die bij geen enkele gemeente zijn aangesloten, 2. een brug te slaan tussen joden, christenen en moslims, 3. informatie over het jodendom te geven aan wie maar wil, waar ze ook zijn, en op allerlei manieren (lezingen, artikelen, programma's, workshops, retreats).

Maar welke vorm dat alles uiteindelijk zal aannemen, daarvoor is nog genoeg tijd om na te denken. We zijn immers pas klaar over drie jaar. Dan ben ik 58 en kan ik nog twintig jaar aan de slag. Geen saai leven.'

Marianne van Praag (1956) uit Den Haag:

‘Ik ben van huis uit onderwijzeres en heb 25 jaar lang joodse les gegeven in de LJV Den Haag. In Israël heb ik enkele jaren als toeristengids gewerkt. Nu heb ik de kans gekregen en gegrepen om mijn kennis te verdiepen. Mijn belangstelling gaat vooral uit naar het verlenen van pastorale zorg, met name ook wanneer het gaat om ziekte en stervensbegeleiding.

Ook hoop ik de kennis die ik verwerf aan anderen door te geven.’

Albert Ringer (1952) uit Rotterdam:

‘Ik ben van oorsprong kunsthistoricus en heb onder meer gepubliceerd over de synagoge-architect Elte. Daarnaast ben ik reeds jaren actief betrokken bij Liberaal Joods Nederland. Na een carrière als software-engineer heb ik besloten mijn loopbaan een andere wending te geven. Naast de opleiding tot rabbijn werkt ik nu als Joods Geestelijk Verzorger bij de krijgsmacht en bij het Psycho-Medisch centrum Parnassia in Den Haag. Ik ben getrouwd en heb drie kinderen.’

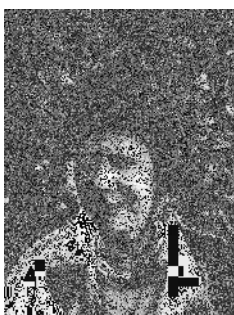
Mischa Schrijver (1963) uit Abcoude:

‘Ik ben getrouwd met Gaby Schrijver-Dreese en vader van zes kinderen. Ook ben ik eigenaar van *MasterBenefits*, advies, management en opleiding op het gebied van Employee Benefits en Financial Planning. Ik ben al jarenlang actief in de LJV's, eerst vooral in de LJV Amsterdam als *madrich* (jeugdleider), onderwijskracht en andere bezigheden. Sinds 2002 ben ik verbonden aan de LJV Utrecht als rabbinaal medewerker. Samen met anderen leid ik daar met veel plezier diensten, ik doe pastoraal werk en leid andere activiteiten. Ook voor andere LJ-Gemeenten leid ik wel diensten. Van 1997 tot 2003 had ik een wekelijkse column in het Nieuw Israëlitisch Weekblad (KOK WEM) en ben sinds enige jaren ook als docent verbonden aan het onderwijsinstituut Crescas. Het rabbinaat zit waarschijnlijk in mijn genen; het lijkt er op dat ik een wens van mijn grootvader z.l. ga vervullen. Ook hij wilde vanaf jonge leeftijd rabbijn worden, maar in die tijd was daar helemaal geen geld voor. Mijn motivatie ligt onder meer in wat ik noem ‘tikoen am Jisraël’: het helpen herstellen van de kracht en eenheid binnen het joodse volk. Dat kan op veel manieren, één daarvan is het rabbinaat. Ik ervaar de Levisson-opleiding als zeer de moeite waard, maar zwaar in het licht van een volle dagtaak en een vol gezin.

Kine Sittig (1952) uit Amsterdam:

Kine Sittig studeerde natuurkunde en architectuur aan de Universiteit Utrecht en de Akademie voor Beeldende Kunsten te Utrecht. Na 20 jaar wetenschappelijk werk aan universiteiten in Nederland en Israël, ging zij Semitische talen studeren aan de Universiteit van Amsterdam. Zij is al vele jaren actief in de joodse gemeenschap. Zo was ze bijvoorbeeld een van de voortrekkers bij het opzetten van een kleine egalitaire gemeente in Amsterdam. Op dit moment geeft zij o.a. Hebreeuwse les aan volwassenen. De diverse aspecten van haar bestaan probeert ze te combineren in haar werk als schepper van ruimtelijke *midrasj* (onderzoek of uitleg van bijbeltekst).

Navah Tehilla Livingstone Shmuelit (1943) uit Utrecht:

‘Ik ben geboren en getogen in Israël, maar stam af van Pools-Chassidische voorouders. Thuis waren we zeer liberaal, met enorme liefde voor Israël en het Jodendom.

Hart en ziel van mijn leven zijn joods spiritueel en liturgisch muziek (ik ben zangeres/componiste/docente) en Torastudie.

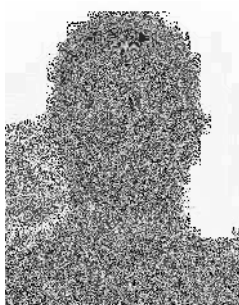
Ik hoop een “zingende rabbijn” te worden en mijn kwaliteiten te mogen inzetten voor steun aan en “empowerment” van het joodse volk op allerlei niveaus. Ik hecht ook groot belang aan de ontwikkeling van een

volledig gelijkgerechtigde plaats voor vrouwen binnen het Liberale Jodendom.

Mijn activiteiten op het interculturele niveau wil ik dan ook voortzetten.’

De nieuwe studenten per augustus 2005

In het voorjaar 2005 heeft de Subcommissie Toelating een aantal kandidaten voor de rabbijnenopleiding geïnterviewd en onderzocht. Op voordracht van de subcommissie heeft de Academische Commissie vier studenten geaccepteerd voor de opleiding:

David Snuijf (1980) uit Alphen a/d Rijn:

‘Ik ben in Israël geboren en sinds mijn vijfde woonachtig in Nederland.

Van jongst af aan ben ik betrokken bij liberaal joods Nederland, heb het zondag onderwijs gevolgd, diensten en feestdagen meegedaan zowel thuis als in sjoel. Ook heb ik mijn bar-mitswa gedaan in de LJG Amsterdam.

Enkele jaren later bij een aantal Amerikaanse (Kutz-Camp, New-Jersey) en Engelse jeugdkampen (RSY London) *Leadership Academy's* gevolgd en daarna ook geleid. Mede hierdoor ben ik geïnspireerd en gemotiveerd

geraakt om (weer) in Nederland een liberaal joodse jeugdvereniging te

initiëren. Dit is via Melet Amsterdam en Den-Haag uitgegroeid tot Netzer-Holland,

aangesloten bij Netzer Olami met hoofdkantoor in Jeruzalem. Daarom ben ik een aantal keren voor congressen en studie naar Israël geweest. Tevens studeer ik voor mijn Masters

informatica aan de Universiteit te Leiden en ben ik actief in het studentenleven aldaar. Ik

hoop met de studie van het Levisson Instituut mijn interesse in het jodendom verder te

verbreden en te verdiepen. Ook hoop ik mijn eigen ontwikkeling te ontplooien en mijn

leidinggevende kwaliteiten verder te verwezenlijken.’

Clary Rooda (1964) uit Amsterdam:

‘Het was voor mij niet vanzelfsprekend een joods leven te gaan leiden. Als kind wist ik niet dat ik joods was, mijn moeder en haar familie wilden er na de oorlog niets meer mee te maken hebben. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en toen ik na een lange zoektocht mijn eerste stap binnen de LJJ Amsterdam zette, wist ik: hier hoor ik thuis. Ik ben gaan leren en gaandeweg ontdekte ik de rijkdom, de verdieping, de vreugde en de troost die het jodendom biedt.

Ik ben afgestudeerd in Communicatiekunde en heb vele jaren gewerkt als bij de Stichting voor Vluchtelingenstudenten als begeleider van ruim 200 vluchtelingen in het hoger onderwijs en met de PR en schriftelijke communicatie van de Stichting.

Op mijn zoektocht naar meer joodse kennis ging ik een jaar studeren aan Paideia, het Europese instituut voor joodse studie in Stockholm. Daar maakte ik werkelijk kennis met de joodse bronnen en raakte ik gefascineerd door de Talmoed. Vooral de colleges van de docenten van het Hartman Instituut deden mij verlangen naar meer kennis, want hoe meer ik weet hoe meer ik besef hoe weinig ik weet.

Mijn liefde voor en kennis van het jodendom wil ik graag met anderen delen, waarbij voor mij intellect en spiritualiteit hand in hand gaan. Voor velen in joods Nederland is het niet vanzelfsprekend een religieus joods leven te leiden; ik denk dat het feit dat ik mijn eigen weg daarin heb gevonden, anderen kan sterken in hun zoektocht.’

*(helaas
geen foto)*

Joram Rookmaaker (1971) uit Amsterdam:

‘De oorlog heeft sporen nagelaten in mijn familie. Hoewel ik niet joods ben opgevoed heeft het jodendom, en met name de culturele aspecten ervan, altijd een belangrijke plek gehad in mijn leven. Op mijn 18de ben ik tijdens mijn studie in Frankrijk lid geworden van de joodse studentenvereniging en maakte ik kennis met ‘de joodse wereld’. Tijdens mijn studie was ik actief in joodse jeugd- en jongerenverenigingen en werkte ik als rondleider in het Joods Historisch Museum.

Ik vind het belangrijk dat de joodse gemeenschap in Nederland ook in de toekomst voldoende inhoudelijke en organisatorische ondersteuning heeft, opdat een rijke traditie en cultuur levend gehouden wordt. Het Jodendom bestaat in mijn ogen immers niet in relatie tot vervolging maar juist in relatie tot zingeving en kracht. Voor mij zijn de gebruiken en tradities, de leer en de verhalen inspirerend en stimulerend voor mijn leven. Eigen verantwoordelijkheid binnen een stelsel van kaders kan helpen om je plek in het leven te vinden. Ik zie dat veel mensen met een vergelijkbare achtergrond als die van mij daar naar op zoek zijn. Daar wil ik graag mijn bijdrage aan leveren.

Ik ben afgestudeerd op Internationale betrekkingen en werk als adviseur Minderhedenbeleid.’

Martin Reubin (1946), nu uit Amsterdam:

‘I was born and raised in an Orthodox Jewish area of Williamsburg, Brooklyn. My primary education was at Yeshiva Torah Vadath. This period of Jewish studies I instilled a lifelong commitment to Tikkun Olam and a thirst for spiritual knowledge. Feeling constrained by the narrowness of Orthodox views, I continued this spiritual journey in Asia, studying Buddhist meditation and scriptures while living in monasteries in Sri Lanka and Thailand. During my wife’s conversion to Judaism, I joined a Reconstructionist synagogue and discovered an inclusive Jewish movement that used traditional prayers and rituals as a joyous instrument of spirituality. Further reading and studies opened the windows of Jewish renewal and Jewish meditation. My years in France and the Netherlands has committed me to using the tools provided by Rabbinic study to help struggling Jewish liberal communities and bring individuals back to their heritage.

Professionally I am a retired financial consultant, and in the past I have also dealt in fine furniture and antiques.’

4. De nabije toekomst

“Het is moeilijk profeet te zijn, vooral als het gaat om het voorspellen van de toekomst” zei eens een wijze man. Maar wat wij bij het opzetten van het Levisson Instituut nog slechts veronderstelden, is – met steun van velen – bewaarheid geworden.

De financiën

De begroting voor het jaar 2006 hebben wij in verband met de bij Maror gedane aanvraag om subsidie al opgesteld.

De kosten zullen vanzelfsprekend stijgen door het extra lesprogramma dat nodig is in verband met de studenten die in september 2005 met de opleiding beginnen. Wij proberen de kosten te beheersen doordat zij bepaalde cursussen zullen gaan volgen samen met de derdejaarsstudenten.

Nog geen beslissing is genomen over de eventuele toelating van nieuwe studenten in september 2006. Wij geven er voorshands de voorkeur aan pas een nieuwe jaargang te laten beginnen in september 2007. Er zijn daarvoor verschillende redenen. De geldmiddelen zijn beperkt (tenzij in geval van een sterke toename van het aantal Vrienden en de steun van nog enkele stichtingen). Het is bovendien de vraag of de docenten meer tijd kunnen vrijmaken voor ons Instituut. Ook de lesruimten zijn ontoereikend totdat het nieuwe gebouw van de LJG Amsterdam gereed is.

Naarmate het Instituut groeit, zullen de loonkosten stijgen, niet alleen voor de docenten, maar ook omdat het aantal uren van de decaan en van de administratieve ondersteuning nog verder zal moeten worden uitgebreid. In de opgestelde begroting 2006 komen de uitgaven op een bedrag van in totaal € 173.800. Ook indien de donaties van de Vrienden stijgen, is er in 2006 een tekort van € 51.950 voorzien. We moeten afwachten welke beslissing Maror neemt.

Hoe dan ook zullen wij onze bibliotheek verder moeten uitbouwen om te beantwoorden aan de behoeften van de meer gevorderde studenten. Dit zal worden gedaan in overleg met de Academische Commissie en de docenten. Ook zullen weer tenminste één buitenlandse bijeenkomst en een seminar in Nederland op het programma staan.

De Vrienden

Wij hebben al geschreven dat de Vrienden van de stichting voor het voortbestaan van ons instituut van essentieel belang zijn. Hun bijdragen zijn onmisbaar. Zij maken bovendien zichtbaar dat ons Instituut in joods Nederland is ingeburgerd.

Om daadwerkelijk op eigen benen te kunnen staan met een opleiding waaraan verschillende jaargangen studenten tegelijkertijd deelnemen, zal het aantal Vrienden de komende jaren aanzienlijk moeten worden uitgebreid. In de begroting voor het jaar 2006 gaan wij al uit van 40 donateurs en derhalve van een bedrag van € 40.000 aan inkomsten dankzij de Vrienden. Die hebben wij echter nog niet! Wij streven ernaar om in de loop van de jaren het aantal Vrienden uit te breiden. Een aantal van 100 Vrienden zou ons een meer stevige financiële basis geven! Een jaarbegroting van het Instituut komt immers op uitgaven tot om en nabij € 175.000. Wij hopen dat de donateurs die wij nu al hebben ons verder helpen door in hun omgeving nieuwe donateurs te werven.

De huidige studenten

Ten tijde van dit verslag zijn nog niet alle studieresultaten van het tweede jaar bekend. De studenten mogen de zomerperiode gebruiken voor het afronden van de verschillende werkstukken die van hen worden verlangd. Dit was eveneens de situatie in juni 2004, bij het verschijnen van het vorige jaarverslag. Daarna hebben alle studenten voldoende tot zeer goede resultaten behaald. Wij hebben alle reden te verwachten dat het dit jaar net zo zal gaan en dat zij allen door zullen kunnen gaan naar het volgende studiejaar.

De studenten moeten hard werken om deze studie te kunnen volgen en dat zal in de komende jaren ook zo blijven. Het gaat om een deeltijdstudie en wij moeten erop toezien dat de studiebelasting niet te zwaar wordt. Zij moeten immers naast de studie ook in hun levensonderhoud voorzien en een aantal van hen hebben een gezin dat terecht tijd en aandacht vraagt. Wij zijn uitgegaan van tien uren college per week met gemiddeld één á twee uur voorbereiding per uur college. Daar komen nog tentamens en werkstukken bij. Voor een enkele student is dit, zo is ons gebleken, te veel gevraagd. Voor die studenten zal naar een op hun situatie aangepast programma worden gezocht, hetgeen er echter toe leidt dat de studieduur voor hen wordt verlengd.

Internationale samenwerking

In onze eerste brochure en in het jaarverslag 2003-2004 spreken wij de hoop uit dat wij tot een goede samenwerking zullen kunnen komen met de overige Liberaal-Joodse opleidingsinstellingen. Al eerder konden wij melden dat de vooruitzichten hiervan goed waren. Uit de samenstelling van de Raad van Advies blijkt dat de bestaande instellingen het Levisson Instituut als opleidingsinstituut reeds aanvaarden.

In het verslagjaar is deze indruk herhaaldelijk opnieuw bevestigd. Zo heeft het Leo Baeck College een delegatie van het Levisson Instituut ontvangen en een speciale studiedag voor ons gearrangeerd over bepaalde aspecten van de Beroepsvoorbereidende Vorming waarover bij ons vragen bestonden. Hieraan namen deskundigen van het Leo Baeck College deel, waaronder ook het hoofd van het College zelf.

Zoals elders ook vermeld, hebben de studenten en de decaan op uitnodiging van het Abraham Geiger Kolleg, de Duitse rabbijnenopleiding in Potsdam, deelgenomen aan een meerdaags rabbijnenseminar in Berlijn in begin mei van dit jaar.

Het Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion te Jeruzalem stuurt hun hoofddocent Liturgie om les te geven aan onze studenten en houdt toezicht op de standaard van het academische lesprogramma. Bovendien verzorgen zij een deel van ons programma tijdens het aanstaande studiebezoek aan Israel in september 2005. De organisatie van dit programma is grotendeels in handen van het Saltz Education Center dat onderdeel uitmaakt van de World Union for Progressive Judaism. Hun beste docent wordt ons doorlopend voor tien dagen ter beschikking gesteld. Ook op andere wijze staan de gevestigde instituten ons regelmatig met raad en daad bij.

Op 7 juli 2005 gaat rabbijn prof. dr Jonathan Magonet uit Londen met pensioen en zal de decaan van het Levisson Instituut op speciale uitnodiging aanwezig zijn om hem toe te spreken. Wij zijn rabbijn Magonet dankbaar voor alle steun die hij ons heeft gegeven bij de oprichting van onze opleiding en wensen hem gezondheid en voorspoed in zijn toekomstige activiteiten. Wij hopen op een even goede samenwerking met zijn opvolger.

Amsterdam, juni 2005 – siewan 5765

Marc Bregman, Ph.D.
Professor of Rabbinic Literature
Telephones: [+972-2] 676-2236 (home), 6203-234 (office)
Mobile: 972-54-4748-768
Fax: 972-2-645-0940 (home)
Email: mbregman@huc.edu
<http://www.huc.edu/faculty/faculty/bregman.shtml>

ט"ו כסלו, תשס"ה
28 נובמבר, 2004

Prof. David Ellenson, President
Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion
Brookdale Center
One West 4th Street
New York, NY 10012-1186 USA

Levisson Institute

Dear David,

I am writing to you in my capacity as a member of the Advisory Council of the Levisson Institute in Amsterdam, representing our College-Institute.

Since being appointed to the Advisory Council I have remained in close contact with Rabbi Lilienthal, the Dean of the Levisson Institute. I have read the documents he sent me with interest, made various comments and suggestions and have met with him on a number of occasions when he has visited Jerusalem. He has also consulted with our librarian, Sarah Friedman, and with me about building the library collection of the Levisson Institute.

During the past summer, Rabbi Lilienthal invited Sarah and me to Amsterdam for several days of consultations with him about developing library resources and about other matters relating to curriculum and academic standards at the Levisson Institute. He also arranged a meeting, on July 25, with himself and others connected to the Institute. Among those present at the meeting were other members of the Academic Committee, including Rabbis Awraham Soetendorp and Ruben Bar Ephraim and Judge Ernst Numann, who is a member of the Dutch Supreme Court at The Hague and a key leader of the Liberal Jewish Movement in the Netherlands. Several members of the faculty were also at the meeting, including Rabbi Dr. Tzvi Marx, whom I know from Jerusalem and who is now teaching Talmud at the Crescas Jewish Education Centre in the Netherlands, and Prof. Dr. Albert van der Heide of the University of Leiden. I have also known Prof. van der Heide for many years, having exchanged research and having met at academic conferences in Oxford, Copenhagen, Toledo and Amsterdam. Among his other academic accomplishments, he is past President of the European Association of Jewish Studies, of which I am an active member. A number of the students who are currently enrolled in the Rabbinic program were also present at the meeting and it was very helpful to have this opportunity to talk with them as well. Those present reported on the Institute's academic program from their various perspectives, and I gave a brief report on curricular development at HUC-JIR in general and particularly on our new Core Curriculum.

Subsequently, I had a follow-up meeting in Jerusalem with Rabbi Lilienthal and with Rabbi Yehoram Mazor, the Chair of the Israel Council of Progressive Rabbis, member of our own faculty and another member of the Levisson Institute Advisory Council. This provided a welcome opportunity to continue our discussions of academic standards and curricular development at the Institute.

From all of these contacts and meetings, I have a very positive impression of the Levisson Institute as a whole. Having started its educational program only little over a year ago, with seven students, it has rapidly established itself as an indigenous Liberal Rabbinic training program that commands respect, deserves support and is highly worthy of recognition beyond the Netherlands. My evaluation is based on the following observations:

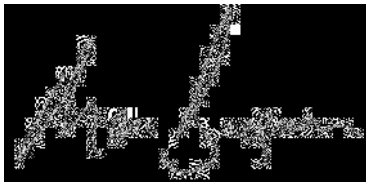
- The Dean, Rabbi David Lilienthal, is a figure of both national and international stature. He is a key rabbinic leader of the Dutch Liberal Jewish Community and, *inter alia*, also serves as the Chairperson of the European Bet Din of the World Union for Progressive Judaism.
- The Board of the Institute is composed of key leaders of the Dutch Liberal Jewish community.
- The Academic Committee is composed of rabbis, academics and professionals of national and international reputation. The Chairperson of the Academic Committee, Prof. Dr. Irene Zwiep, is the Head of the Department of Hebrew, Aramaic and Syrian Languages and Cultures at the University of Amsterdam. This committee has joint responsibility for the admission of students, setting academic standards and for the appointment and assessment of faculty.
- Academic courses are taught by lecturers who hold regular faculty appointments at well-established academic institutions such as the University of Amsterdam and the University of Leiden and who are scholars of international reputation. Professional and particularly rabbinic training is taught and supervised by rabbis and other professionals who have requisite training and extensive experience in their respective fields.
- Courses in classical and modern Hebrew and Aramaic are taken at the University of Amsterdam. Crescas courses, which are also at a university level, are supervised by the faculty of the Levisson Institute.
- The academic program leading to rabbinic ordination extends over five years and is completed with the writing of a thesis.
- Levisson Institute students must either already have or must obtain a Masters level academic degree before receiving rabbinic ordination.
- Students who do not already have extensive Israel experience are required to spend one or more periods of study in Israel and to acquire a first-hand acquaintance with Progressive Jewish institutions there.

Prof. Marc Bregman to President David Ellenson, Report on Levisson Institute

The evolving rabbinic ordination program at the Levisson Institute bears many similarities to our own rabbinic ordination programs, both at our stateside campuses and in Israel. In the future, I would be delighted to see Levisson students joining our own in Jerusalem to fulfill their Israel requirement.

I have every confidence that Levisson students, as they progress through their academic program toward ordination, will attain an academic and professional standard comparable to that of many of our own rabbinic graduates and will deserve similar rabbinic recognition in the Netherlands and beyond. I hope that the Levisson Institute will continue to enjoy the encouragement and support of the College-Institute and the Movement.

Respectfully yours,

Marc Bregman
Professor of Rabbinic Literature

cc: Dr. Norman Cohen
Dean Michael Marmor
Rabbi David Lilienthal

הרב יהורם מזור
מרצה בכיר לליטורגיה
התוכנית הישראלית לרבנות

ר"ח אדר ב' תשס"ה

לכבוד
הרב פרופ' דוד אלינסון
נשיא היברו יוניון קולג' - מכון למדעי היהדות
סינסינטי אוהיו ארה"ב

שלום רב,
אני כותב לך מכתב-דיווח זה מתוך ידיעה כי יש לך עניין רב בכל המתרחש בעולמנו הרפורמי.
כפי שבודאי ידוע לך אני מעורב במתרחש בבית המדרש לרבנים ע"ש לויסון, באמסטרדם, הולנד. קשרי עם
הרב דוד לילינטאל, ראש בית המדרש, ובעבר רב הקהילה באמסטרדם, הינם הדוקים ביותר במשך שנים
רבות, הן במישור האישי והן במישור הליטורגי.
היה לי הכבוד להיות אחד היועצים במהלך הכנתו של סידור התפילה הליבראלי ההולנדי "סדר טוב להודות".
הרבה מחידושי הועדה הליטורגית של מר"ם מצאו את מקומם גם בסידור ההולנדי.
עם הקמת בית המדרש ביקש ממני הרב לילינטאל להיות שותף לניסיון; אני נמנה על חבר היועצים
האקדמיים של בית המדרש ומשמש בו גם כמרצה לליטורגיה.
בשנה שעברה נתתי סמינר קצר בבית המדרש; השנה שבתי בחופשת הסמסטר לאמסטרדם והעברתי במשך
שבוע ימים סמינר מרוכז בליטורגיה, ברמה של קורס סמסטריאלי. הסמינר כלל חמישה מפגשים, כל אחד בן
3 שיעורים, ובסך הכל 15 שיעורים שהם סמסטר שלם.
בשיעורים השתתפו 15 לומדים, מהם 5 סטודנטים הלומדים בתוכנית בית המדרש לרבנים ועוד 10 נוספים
המשמשים שליחי ציבור ובעלי קריאה בקהילות השונות של התנועה ההולנדית. שניים מבין האחרונים
מתכוונים להצטרף בשנה הקרובה לתוכנית המלאה לרבנות. התוכנית אותה לימדתי חופפת ודומה לתוכנית
אותה מקבלים הסטודנטים שלנו בתוכנית הישראלית לרבנות בירושלים. הסמינר הפעם כלל מבוא
לליטורגיה כללית ורפורמית לחול ולשבת. כמו כן ערכנו גם תיקון ט"ו בשבט במועדו. הסטודנטים למדו
איתי טכסטים ומקורות שונים, שמעו הרצאות, למדו בחברותא והתנסו ביצירה ליטורגית עצמאית.
אני רואה כחובה לציין כי חמשת הסטודנטים בתוכנית לרבנות הינם בעלי רמה טובה בכל הנוגע להיכרות
עם סידור התפילה, לקריאת טכסט ליטורגי בעברית ולהתמודדות עיונית וביקורתית עם מקורות שונים
אותם לימדתי.
אני מודע לכך כי ברבות הימים תעלה שאלת הסמכתם והכרה ממוסדת רפורמית בהסמכה זו. אשר על כן
אני מבקש לתרום במכתבי זה את תרומתי הצנועה להרגשה הכללית הקיימת, לדעתי, כי בית המדרש
לרבנים ע"ש לויסון הינו בית מדרש ראוי והישגיו האקדמיים והרבניים עומדים על רמה מתקבלת על הדעת.
גם הישגיהם האקדמיים של 4 מתוך 5 הסטודנטים עומדים לדעתי בכל הקריטריונים של בתי המדרש
המוכרים והותיקים לרבנות.
הרב דוד לילינטאל עושה, למיטב הבנתי, את המרב כדי להביא את התוכנית בהולנד לרמה כזו שלא תותיר
כל ספק לגבי רמתה ואיכותה.
בתוכנית המשותפת שהכנו, הרב ליליאנטל ואנוכי, לגבי המשך הפעילות המשותפת קבענו כי בעתיד נקיים
סמינרים במתכונת דומה, ברמת סמסטר, בהתייחסות לליטורגיה של הימים הנוראים, לשלושת הרגלים
וכמובן לחגים קטנים ולטכסי משפחה.
אני מקווה כי דוחי זה יוסיף לידע הכללי שיש לך אודות בית המדרש לרבנים ע"ש לויסון.

בברכה,
הרב יהורם מזור

העתקים: הרב פרופ' נורמן כהן - פרובוסט, ניו יורק
הרב מיכאל מרמור - דיקאן, ירושלים
הרב דוד ליליאנטל - ראש בית המדרש לרבנים ע"ש לויסון, אמסטרדם, הולנד